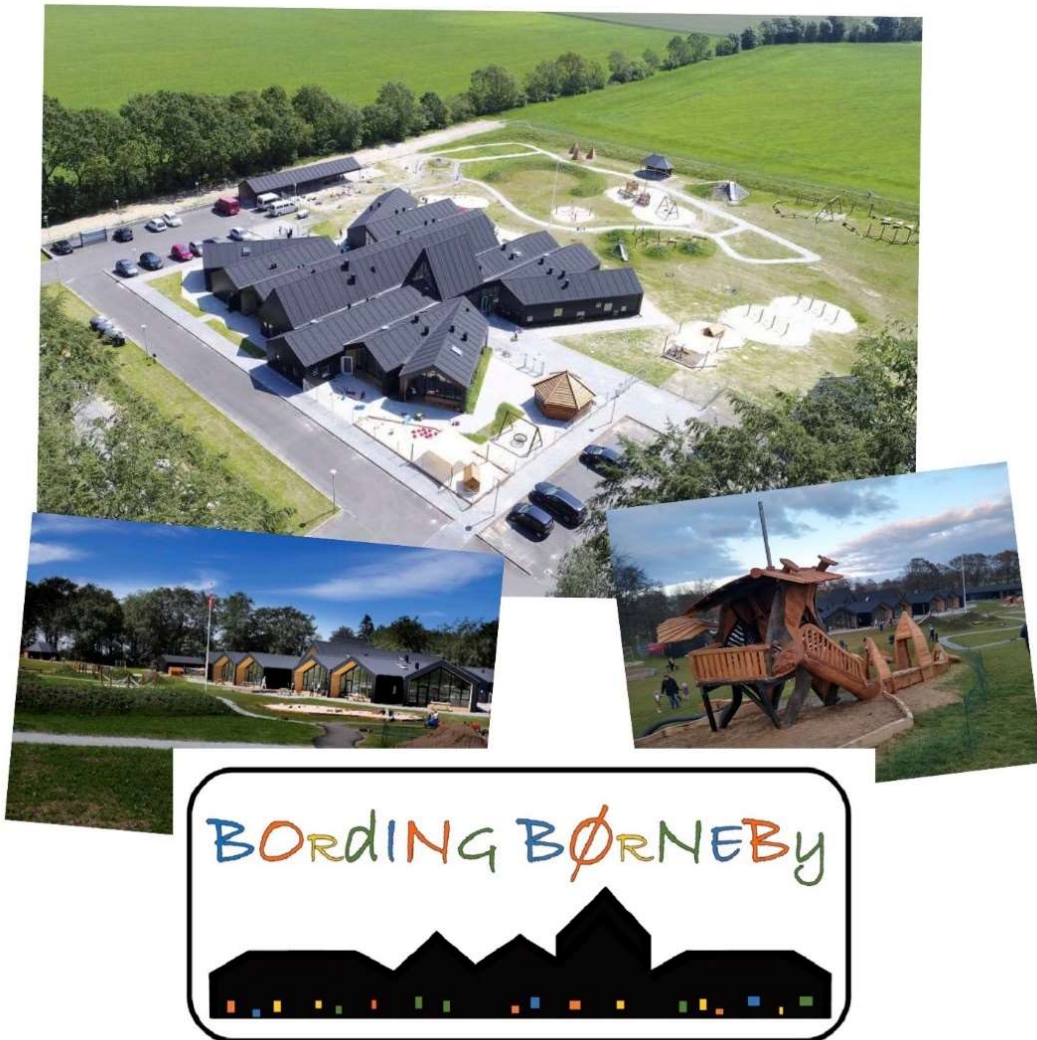
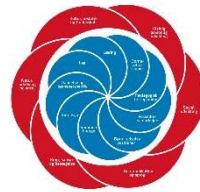

Pædagogiske læreplan for Bording Børneby 2020

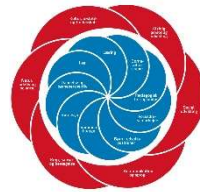

PÆDAGOGISK LÆREPLAN

Indhold

PRÆSENTATION AF TILBUDET	3
ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN	5
LÆRINGSMILJØET UNDERSTØTTER BØRNS BREDE LÆRING	9
Børns brede læring på tværs af temaerne.....	9
Børns brede læring inden for temaerne.....	12
Alsidig personlig udvikling.....	12
Social udvikling	15
Kommunikation og sprog.....	17
Krop, sanser og bevægelse.....	19
Natur, udeliv og science.....	20
Kultur, æstetik og fællesskab	22
BØRN I UDSATTE POSITIONER.....	24
SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING	26
INDDRAGELSE AF LOKALMILJØET	27
SAMMENHÆNG.....	29
DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ	31

PRÆSENTATION AF TILBUDET

Pædagogiske læreplan for Bording Børneby 2020

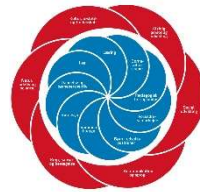
Læreplanen er gældende for både vuggestue og børnehave. Derfor skal du som læser være opmærksom på et par ting.

For det første betyder det, at det der står i kolonnen: "Sådan gør vi hos os" er en bred beskrivelse og hvor mål og handlinger sættes i forhold til børnenes alder og udvikling. Et eksempel er på udviklingen af de sociale kompetencer. Her arbejder vi i vuggestuen med grundlæggende, basale ting. Et eksempel er, at man ikke tager det legetøj en anden har. Efterhånden som børnene vokser og udvikler sig ændres vores indsats sig. Vi arbejder med bredere og bredere aspekter i at aflæse hinanden, - forstå de skrevne og uskrevne regler – med etik, moral og dannelse. Hele vejen forsøger vi at støtte barnets udvikling ved at fokuserer på nærmeste udviklingszone.

Når du læser vores praksisfortællinger vil nogle af dem være hentet i vuggestuen, andre hos de yngste børnehavebørn og andre igen hos vores ældste årgang, som vi kalder Astronauter. Uanset hvilken aldersgruppe de er beskrevet ud fra, er de taget med fordi vi mener de tegner et godt billede vores fælles praksis.

En sidste ting er, at når der står "Jeg" i fortællingerne dækker det altid over medarbejderen.

God læselyst.

Bording Børneby er en institution med 120 børnehavepladser og 20 vuggestuepladser. Institutionen åbnede d. 23. april 2019.

Børnehaven var tidligere fordelt på 3 huse og der har ikke været vuggestue tilbud i Bording.

Bording Børneby er gruppeopdelt med faste stuer. I børnehaven rummer grupperne hele aldersspektret. Det afholder os ikke fra at lave tiltag målrettet en enkelt aldersgruppe, også på tværs af huset. Det gælder bl.a. i arbejdet med den ældste årgang inden skolestarten. Vores vuggestue startede 1. maj 2019 og med udgangen af februar 2020 har vi fyldt alle pladser. Spredningen i børnenes alder i vuggestuen er fin, så vi får løbende afgang og tilgang.

På personalesiden, er der to faste medarbejdere på stuerne i børnehaven. De suppleres af enkelte medarbejdere på nedsat timetal, medarbejdere i fleksjob og studerende fra de pædagogiske uddannelser.

I vuggestuen er der 4 faste medarbejdere og en stilling til pædagogstuderende. Lige som i børnehaven suppleres de af kolleger med nedsat timetal/fleksjob mm.

Herudover har vi et tæt samarbejde med vores jobcenter og har ofte forskellige praktikforløb.

Bording Børneby har fuldkost-ordning for alle. Maden tilberedes fra bunden i vores eget køkken. Her har vi 2 faste ansættelser suppleret praktikanter og ansatte på nedsat tid eller i fleksjob.

Bording Børneby giver os rigtig gode rammer for vores arbejde. De fysiske rammer er indbydende med masser af lys og luft. Vi har været med i hele processen omkring byggeriet og kan se en lang række af vores ideer og ønsker er omsat i byggeriet.

Vores muligheder for udeliv er rigtig gode. Vi har en stor velindrettet legeplads, med bl.a. udekøkken, bål-hus og legeredskaber.

Desuden har Bording Børneby 3 minibusser til oplevelsespædagogik ud af huset.

I Bording Børneby har vi formuleret de værdier vi ønsker, skal være kendetegnende for os

Dialog:

At vi har et åbent og ærligt samarbejde

- At der er gode relationer i samarbejdet børn, forældre, kolleger, andre samarbejdspartnere
- At forældrene trives i samarbejdet og er trygge
- At vi er imødekommende og lyttende

Tillid:

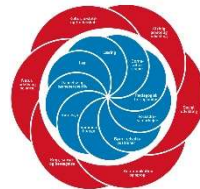
At alle oplever trivsel og tryghed i et positivt og favnende miljø

- Et fællesskab hvor alle føler sig værdifulde
- Tætte relationer hvor man bliver hørt og set
- Tydelige, nærværende og anerkendende voksne

Ansvarlighed:

At vi arbejder med høj faglighed og alsidig læring

- Vi handler og tilrettelægger ud fra det enkelte barns behov
- Vi skaber inkluderende fællesskaber
- Vi arbejder med både "faglig læring" og "livslæring"

ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

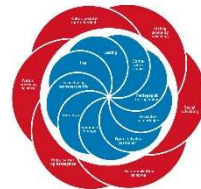

”Den voksnes rolle er at tilpasse graden af involvering, aktivitet og anerkendelse til barnets bestræbelser.”

Læringsmiljø er ikke ”et sted”, men er alle de processer hvor børnene indgår i fællesskaber, relationer og samspil.

På den måde bevæger børnene sig hele dagen ud og ind af de forskellige læringsrum.

Læringsrummene opstår i, og omkring børnenes lege, planlagte vokseninitierede aktiviteter, de daglige rutiner, kulturen i huset og meget mere. Det er her vi skal give børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Børnenes leg:

At være god til at lege, er ikke noget der "kommer af sig selv". Det kræver at børnene får mulighed for at øve en masse forskellige kompetencer som f.eks. at indgå i dialog, være fleksibel, kunne udsætte egne behov osv. Og det er her venskaber ofte opstår.

Læringsmiljøerne forsøger vi at skabe, så de indeholder mest muligt flow og udfordrer børnene i nærmeste udviklingszone.

Vi forsøger også at indrette vores lokaler og uderum, så de fremstår indbydende i forhold til de aktiviteter vi ønsker at fremme i de pågældende rum.

Vi "freder og afgrænser" så børn også kan lege uforstyrret. Vi opdeler rum i flere legezoner.

Planlagte vokseninitierede aktiviteter:

Her skaber vi sociale fællesskaber, hvor alle børn kan indgå og trives.

Vi er bevidste om, at vi er rollemodeller og agerer med denne bevidsthed. Læringsmiljøet tilrettelægges ud fra det enkelte barns og/eller børnegruppens behov.

Nogle kompetencer udvikles rigtig godt gennem børnenes sociale samvær, mens andre har et bedre afsæt i strukturerede, voksenstyrede aktiviteter eller på de daglige øvebaner.

Spontane aktiviteter:

Selv om dagligdagen som udgangspunkt er tilrettelagt og forberedt, kan der selvfølgelig ske afvigelser hvor vi spontant kan gribe og gennemfører egne eller børnenes ideer.

Den umiddelbarhed og glæde der ofte er forbundet med spontaniteten giver følelsen af, at man er noget særligt.

EKSEMPLER

En snegl på vejen

Mona og Nelli har fundet en snegl. De har den i en marmeladebøtte.

"Den hedder Line" Siger de, "og den skal med på tur".

"Okay i orden for mig". Siger jeg Line bliver spændt fast i bussen i Marmeladebøtten med Line i bliver spændt fast i bussen.

Da vi når vores udflugtsmål er den er med rundt på vippe og ruchebane. Ind i mellem, får den friske blade og opmærksom omsorg. De finder en snegl mere, de jubler: "Nu er det Line og .... Næh.. Nu er det Michell og Casper" siger Mona. Jeg smiler og siger; "Det er jo lige som din far og mor". "Ja" siger pigerne "Nu skal vi finde fire børn".

Flyverdragt i vuggestuen

Jeg lægger dragten på gulvet, stiller støvler frem, og sætter mig på gulvet ved siden af Mia. "Så starter vi med højre fod i det bukseben!" Det lykkes Mia, at blive ved opgaven og hun bliver glad, og stolt over at nå i mål. Og i morgen øver vi det igen.

Skydeleg i parken

Vi er en lille gruppe på legepladsen. Olga kigger over i parken ved siden af legepladsen og siger: "Vi vil gerne derovre! Det tilslutter resten af gruppen sig hurtigt.

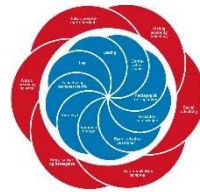
Jeg spørger: "hvad vil i lave derovre?"

Olga: "Der er mange pinde derovre!"

Vi går i parken og legen bliver straks en skydeleg med pinde.

Tælle til én – tælle til to.....

Det er Sofus og Pernilles tur til at lave rullevojn klar til frokost.

Daglige rutiner:

Vi har mange rutiner i dagligdagen. De giver børnene en sikkerhed for hvad der skal ske og hvilke forventninger der er til dem. De giver også mange gentagelser og gode muligheder for at øve sig. Det kan f.eks. handle om at øve påklædning i gaderoben, at vente på tur under spisningen, synge med på sangene og meget mere.

De giver også mulighed for at lære børnene at hjælpe hinanden.

Inddragelse af børnenes perspektiv:

Gennem iagttagelser, dialog søger vi at inddrage børnenes perspektiver og ideer. Vi går i dialog med både barnet, "os selv" og forældre i arbejdet med at få børnenes eget perspektiv med i vores arbejde. Det betyder også, at vi arbejder med at lære børnene, at træffe valg.

BØRNEGENS STEMME ER VIGTIG

Pædagogisk-didaktiske overvejelser:

Læring er en proces, hvor barnet som aktiv part skaber sin egen læring alene eller sammen med andre i et spontant eller planlagt læringsrum. Denne proces skal ses i sammenhæng med barnets behov og de sociale sammenhænge barnet befinder sig i.

Vi er i det fælles køkken for at hente tallerkner, glas osv.

Sofus skal finde tallerkner til 4. Han koncentrerer sig meget for at få antallet 4, til at gå op med den stak tallerkner han har taget op af skuffen. Jeg hjælper lidt med tælle-arbejdet. Derefter hjælpes vi ad med at finde 4 glas og 4 sæt bestik.

Pernille har et stort overblik og har fundet service til 12 og siger: "Vi skal også huske kander til vand og skeer til at øse op med."

Smag og behag

Susanne siger hun ikke kan lide maden. Hun bliver ked af det hver dag til måltidet og får efterfølgende rugbrød. Jeg laver derfor en aftale med hende om, at der hver dag er rugbrød med smør til hende og de dage hun så gerne vil smage den anden mad, siger hun bare til. Derefter spiser hun sammen med de andre og er ikke længere ked af det. Der er flere og flere dage hvor hun vælger at smage det de andre får.

Urolig skildpadde.

Vi er til skildpaddetid. Lise har en af de dage hvor hun ligger meget uroligt. Jeg spørger hende om hvorfor: "Lise. Jeg er lidt nysgerrig. Hvorfor ligger du så uroligt i dag?"

Lise: "Jeg vil hellere ud på legepladsen!"

Jeg: "Hver dag?"

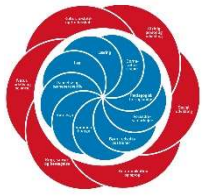
Lise: "Nej nogle gange er det hyggeligt men ikke altid"

Jeg siger: "Vil det være en ide hvis vi efter frokost spørger dig om du vil ud på legepladsen eller vil til skildpaddetid?"

Lise: "Ja!"

Bygge planer

Solveig vil gerne lave et lille Lego sæt efter tegning. Hun har prøvet til flere gange over længere tid og opgivet. I dag har jeg tid til at sætte mig med hende og guide hende fra

Læring bliver på den måde både noget der sker for det enkelte barn, men også for børnegruppen som helhed.

Barnets sprog, tænkning, forståelse, færdigheder, følelser og kropslige handlinger udvikles gradvist i dette samspil med andre børn og voksne.

På den måde, bliver relationer mellem barn/barn og barn/voksen det bærende element for al læring og udvikling.

tegning til tegning. Da hun kommer i mål, er hun meget stolt.

Farver og forholdsord

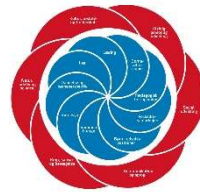
Vi bruger duplo klodser og jeg laver en bus. Jeg siger til Kjeld kan du lægge den blå bag ved bussen. Ved anden lejlighed bruger vi de laminerede kjoler fra se min kjole sangen. Jeg siger til Sonja kan du tag den røde kjole og lægge den under en stol.

Synger for sig selv.

Jeg synger til samling dagligt. Sonja begyndte i børnehaven for 1,5 år siden. Sonja vil ikke synge med. Hun sidder nogle gange og holder sig for ørene mens vi synger. På legepladsen kan jeg høre Sonja synger lystigt.

[Link 2](#)

LÆRINGSMILJØET UNDERSTØTTER BØRNS BREDE LÆRING

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse, inden for og på tværs af følgende temaer:

1) Alsidig personlig udvikling	2) Social udvikling.
3) Kommunikation og sprog	4) Krop, sanser og bevægelse.
5) Natur, udeliv og science	6) Kultur, æstetik og fællesskab.

Børns brede læring på tværs af temaerne

SÅDAN GØR VI HOS OS

Forudsætningen for en positiv udvikling, læring og dannelse, er et trykt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø. Vi starter dagen med en prioritering af, at børnene kommer godt ind i institutionen og der er tid til en god og tryk aflevering. Samtidig er der etableret små afgrænsede læringsrum med tegning, konstruktion og dukkeleg.

Formiddagen er oftest præget af vokseninitierede læringsrum og børnene er som oftest i deres faste gruppe eller opdelt på årgange.

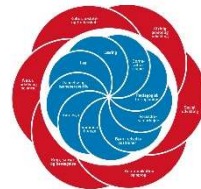
EKSEMPLER

Svært at sige farvel

Karin kommer sammen med mor, Karin er ked af det. Jeg ved hende og mor har brug for jeg kommer ud i garderoben. Jeg fortæller Karin, at vi er meget glade for at hun kommer. Jeg fortæller hvad vi skal lave i dag. Vi vinker til mor i vinduet. Karin er stadig ked af det. Hun har sut og bamse og sidder ved mig indtil hun er klar til morgenmad.

Krokodillerne i motorikrummet.

Jeg er i motorikrummet sammen med 4 drenge. Vi starter med at synge vores faste "Goddag"-sang. Et par af drengene er lidt urolige. De har svært ved at koncentrere sig om sangen og fagterne. "Nu tager vi vores "goddag-sang" én gang til og bagefter skal vi lege det med krokodillerne", siger jeg. Vi synger goddag-sangen endnu engang. Denne gang med større engagement fra alle 4 drenge. Så hjælper vi hinanden med at bygge en bane til krokodille-legen. Vi har leget legen før med stort engagement og mange gode input fra drengene. I legen skal vi balancere, klatre, hoppe osv. og undgå at røre jorden, hvor "krokodillerne" bor! Under vejs finder vi på nye ting, - fx skal vi samle ærteposser samtidig

Samlingsstunden og spisningen er helt centrale elementer i Bording Børnebys dagligdag. Her kan der sætte fokus på alle læreplanens elementer.

Eftermiddagen er et mere frit læringsrum, hvor børnenes egne og indbyrdes initiativer suppleres med enkelte vokseninitierede aktiviteter.
Gennem hele dagen justeres læringsrummet efter børnenes behov og da alle børns behov er forskellige, vil der også være børn der i perioder af dagen, har deres egen rytme.

Hele dagen er både ude-rummet og inde-rummet i spil, som læringsrum. Det samme gælder når vi flytter os ud af egen matrikel, hvad enten det er til fods, på cykel eller i bus.

med at vi balancerer. Drengene involverer sig og bidrager med deres idéer. Fx finder en dreng på, at der også er nogle farlige fisk som vi skal passe på.

Uden mad og drikke...

Maden er ved at blive sat på bordet af Ida og Mads og de andre børn sidder klar. Mads kigger på Magnus, der er ny på stuen, og siger ” man må ikke tage endnu”
Jeg hjælper lidt så der bliver ro på stuen og Mads og Ida, der har dækket bordene, siger ”værsgo.”

Jeg sætter skålen hen til Lise og siger hun må starte med at hælde op. Lise har helt styr på at skålen med suppe skal stå tæt på tallerkenen mens man hælder op. Sara siger: ” man skal ikke hælde for meget op, så bliver det hurtigere kold!” Lise sender skålen videre. Magnus starter med at hælde mælk op og sender videre.

Mads tager skålen med ristet rugbrød og siger: ” Man må ikke tage mange, der skal være til alle.

En god kammerat.

Jeg sidder i sandkassen og leger med et par børn, da jeg hører et barn begynder at græde. ”Hvad er der sket?” spørger jeg og sætter mig ned ved siden af hende.

”Jeg har ingen cykel” siger Line.

”Åh.., skal jeg hjælpe dig med at finde en?”

Jeg rejser mig op og tager hende i hånden.

Hun nikker til mig.

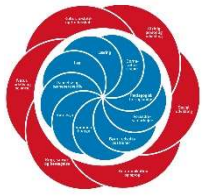
Line peger på en grøn løbecykel. ”Jeg vil have den der”. Hun går direkte hen mod Peter der sidder på cyklen og vil tage den.

”Nå, du vil gerne have den cykel Peter kører på?”

Line nikker og forsøger igen at tage cykel.

Jeg siger til hende ”Men den cykler Peter på lige nu, den kan du ikke få. Vi kan finde en anden til dig”.

Line begynder at græde igen.

Jeg siger hende ”Du vil helst have den grønne løbicykel?” Line nikker.

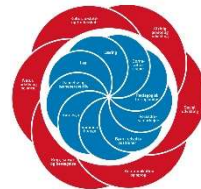
”Vi kan lave en aftale med Peter om, at når han er færdig med at cykle, så kommer han med den til dig. ” Både Peter og Line nikker. Line går med over i sandkassen og sætter sig sammen med mig.

Peter cykler en runde og kommer hen til os. ”så...” siger han og holder cyklen frem mod Line.

”åh.. hvor dejligt, for dig, at Peter allerede er færdig med at cykle.” Jeg smiler til Line der glad tager imod cyklen. Peter sætter sig hos mig i sandkassen.

Jeg smiler til Peter og siger ” Hvor er du en god kammerat. Line blev glad for at få cyklen”.

Børns brede læring inden for temaerne

Alsidig personlig udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering

SÅDAN GØR VI HOS OS

Børns personlige udvikling sker bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Samtidig med at børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af et fællesskab, skal de også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne. Det er vigtigt, at børn får mulighed for at få et stadigt mere nuanceret kendskab til både sig selv og andre.

Give barnet omsorg, tryghed og tillid:

- Vi støtter barnet i at kende og give udtryk for egne grænser.
- Vi er tydelige og nærværende voksne, der møder det enkelte barn, hvor det er.

Styrke barnets selvværd og selvstændighed:

- Vi møder barnet, så det oplever sig påskønnet, anerkendt og holdt af som den person det er.
- Vi opmuntrer barnet til at turde udfordre sig selv i forskellige sammenhænge og at blive selvhjulpent.

EKSEMPLER

Øvelse gør mester

Jeg har fundet en balje med vand frem. Jeg har også fundet nogle plastikpipetter og siger til Ida, "Så kan du og Mona fylde dem med vand".

Ida siger til mig, at jeg skal gøre det.

Jeg siger: "kom vi gør det sammen – med hver sin pipette".

Jeg tager min pipette i hånden, - trykker den flad og kommer den under vandet, mens jeg guider Ida til at gøre det samme. Hun gør det og jeg siger: "Se vi gør det sammen og hold da op! Du kan jo godt!"

Hun smiler til mig. Jeg spørger om hun vil vise det til Mona, men han siger "Nej"

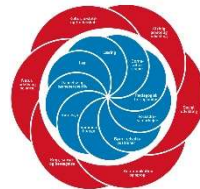
"Skal vi prøve det sammen igen?" spørger jeg og vi gentager nogle gange.

Nu har hun "knækket koden og jeg spørger igen om han vil vise det til Mona.

"Ja" siger en smilende Ida.

På vej ud

Kristian på 3,7 år sidder på sit rum og jeg beder ham om at begynde at tage sin flyverdragt på. Der er mange børn i garderoben, og flere har brug for hjælp til deres overtøj. Kristian bliver siddende lidt opgivende. Han har ikke reageret på min

Styrke barnets identitet:

- Vi støtter barnet i at mærke og udtrykke egne følelser – både kropsligt og sprogligt – samt at håndtere disse forskellige følelser på en hensigtsmæssig og empatisk måde. Fx via Trin for Trin, samlinger, Fri for mobber, LP, NUSSA mm.
- Vi taler med børnene om deres kulturelle baggrund – Hvem er jeg? Hvor bor jeg? Hvem er min familie? Hvad står jeg for? Og herigennem lære børnene at acceptere hinandens forskelligheder.

En del af vores arbejde omkring dannelsen, ligger også inden for dette felt. I vores tolkning indeholder dannelsesbegrebet et centralt element, nemlig det at kunne føle sig forpligtet overfor andet end sig selv

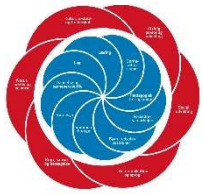
opfordring. Efterhånden som flere og flere børn er kommet i overtøjet og er løbet ud på legepladsen, bliver der mere roligt i garderoben. Jeg går over til K, der ikke rigtigt er kommet i gang med flyverdragten. "Så skal vi ha' dig i tøjet?", siger jeg. "Du skal hjælpe mig", siger han til mig. "Men du kan jo godt selv", opmuntrer jeg ham. Der sker ikke så meget og jeg arrangerer flyverdragten så den er lettere at trække på. Jeg viser hvordan han skal sætte først det ene ben og så det andet i flyverdragten. Kristian begynder meget langsomt. Undervejs taler vi om hvad han skal på legepladsen, og jeg hjælper og opmuntrer undervejs. Det er svært for ham at få tøjet på. Han forsøger selv – jeg hjælper – han forsøger videre selv, og bliver glad da han får begge arme på plads i flyverdragten. "Se! du kan selv Kristian", siger jeg. Vi hjælper hinanden med at lyne, og så er han klar til legepladsen og løber glad ud.

Du skal trøste hende!

Jeg sidder ved siden af en anden pædagog (Naja) på gulvet med alle børn på stuen. Jeg siger: Jeg vil vise jer noget". Jeg tager den cykel Naja sidder med og Naja bliver ked af det og begynder at græde (rollespil)
 "Prøv at se på Naja, hvordan tror I hun har det?"
 Poul: "hun er ked af det!"
 "Hvorfor tror du hun er ked af det?"
 Freja: "fordi du tog hendes cykel".
 "Hvad skal jeg gøre så hun bliver glad igen?"
 Ole: "Giv hende cyklen igen!"
 Naja får cyklen med er stadig ikke helt glad.
 Sofia: "du skal trøste hende".

Når lynlåsen driller.

Ude i garderoben er Rasmus ved at tage jakken på. han prøver flere gange, at få lynlåsen sat sammen og lynet den. Det lykkedes ikke for ham. Han ser opgivende ud og kalder efter hjælp.

Jeg smiler til Rasmus og kigger over på Peter der står ved siden af. "Peter, jeg ved, at du har lært at lyne din lynlås". "Vil du hjælpe Rasmus med at lyne"? Jeg siger, "Rasmus øver sig men synes det er svært". "Kan du huske, at du også syntes at det var svært og du øvede dig i lang tid"?

Peter smiler tilbage til mig og kigger på Rasmus og hjælper ham. Peter ser stolt fra Rasmus og over på mig.

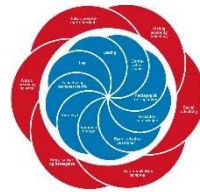
Håndvask:

Vi har en pige på stuen, hun synes, at det er svært for hende at vakse hænder. Hun bliver ofte ked af det i situationen.

Jeg tog hende i hånden og sagde, "Kom vi går ud og vasker hænderne sammen".

Hun kigger glad op på mig og tager mig i hånden.

Pigen bliver optaget af at kigge på mig og hvordan jeg får vasket alle min fingre og til sidst hele hånden. Hvorefter hun selv begynder at vakse sine hænder.

Social udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Vi udviser empati og taler med børnene om det at trøste og spørge ind til hinanden
Vi taler med børnene om følelser og om at aflæse andre.

Vi lærer børnene, at vi lytter til hinanden og venter på tur.
Vi sikrer, at alle bliver hørt, anerkendt og har medbestemmelse.
Vi holder samlinger, hvor det enkelte barn kommer i centrum.

Vi skaber og fastholder normer og regler for en social omgangsform, hvor alle har medansvar for hinandens trivsel.
Vi lærer børnene, at der findes skrevne og uskrevne regler i det sociale fællesskab. (etik og moral)

Efter bl.a. den seneste kortlægning gennem Potentiale Porfilen, har vi valgt at sætte fokus på "Klare regler og værdier". Vi har en fælles forståelse for, at der er flere måder vi kan arbejde med det på, end allerede gør.

Vi opfordrer børnene til at lege med hinanden. Vi skaber plads til at de kan lege med hinanden både i små og større grupper.
Vi deltager selv i børnenes lege, men lader dem også selv lege og fordybe sig. Alene eller med hinanden.

EKSEMPLER

"Han er sur"

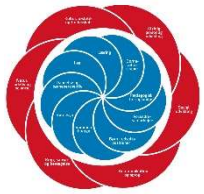
Vi har taget billeder af børnenes ansigter med forskellige følelsesudtryk. En eftermiddag sidder Frede og jeg og snakker om billederne. Næste dag kommer Frede og peger på billedet af Niels og siger: "Han er sur"

Peter edderkop baner vejen

Vi har fået en ny dreng, han er meget stille, og siger ikke meget, han sidder på bænken uden for og nynner, han kigger på mig og jeg sætter mig ved siden af ham. Jeg spørger om vi skal synge, han nikker og jeg starter med Peter Edderkop, han smiler og jeg fortsætter. Der kommer flere børn til. Han rykker tæt hen til mig og gør plads til flere, snart er alle børn med til at synge.

Hvem lufter hunden?

Kira bestemmer at hun skal være far og Sofia skal være mor. Kira skal på arbejde og Sofia forslår at hun skal passe babyen
Sara kommer til og spørger om hun må være med. Hun et "nej" og kommer til mig og fortæller, at hun ikke må være med. Jeg foreslår at hun skal spørge hvorfor? Det prøver hun, men kommer tilbage og siger: "Jeg må altså ikke være med!"
Jeg går sammen med Sara hen og spørger hvorfor de ikke vil have Sara med!
"Hun vil altid bestemme det hele"
Jeg siger: "Hvis hun nu lader være med at bestemme det hele, må hun så være med?"
"Ja, så skal hun være hund!"

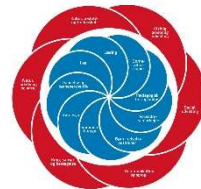
Sara siger "Det vil jeg ikke!" Jeg siger: "Prøv at se her. Vi laver en hundekurv til dig"
Kira henter et tæppe og hjælper med at lave en kurv. Sofie henter en træpind, "Se her har du et kødben"
Jeg siger: "Så kan i jo finde ud af hvem der skal gå tur med hunden!"

Medansvaret for hinandens trivsel gælder for alle der kommer i Bording Børneby. Det vil sige børn, medarbejdere, forældre, samarbejdspartnere osv.

**FÆLLESSKAB ER
EN FÆLLES SAG**

Kommunikation og sprog

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Lysten til at eksperimentere:

- Vi tager initiativer til aktiviteter og lege, der understøtter lysten til at eksperimentere.
- Vi sikrer, at rim & remser, sang & sanglege, lege med ord, spil, computer, iPad & tablets og dialogisk læsning er en fast del af dagligdagen

Alderssvarende sprog:

- Vi arbejder med sproget i barnets nærmeste udviklingszone. Bl.a. via sprogkufferter, som støtter den generelle sproglige udvikling på forskellige niveauer. Sprogkufferterne er både til brug i institutionen og hjemme.
- Vi er bevidste og anerkendende sprogmodeller. Vi skal sætte ord og begreber på vores handlinger og de daglige aktiviteter med børnene. Og give tid til at børnene kan forklare og fortælle færdig.
- Vi synliggør skriftsproget i hverdagen (hænger alfabet op, synlig skrift/ord, børnenes navne er skrevet på skuffer, krus, garderobe). Samt vi opfordrer børnene til at "legeskrive" på papir og iPad.

Tidlig støtte:

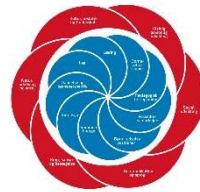
EKSEMPLER

Lille Peter edderkop.

Vi er på legepladsen, og jeg skubber 4 børn fra vuggestuen i sansegynge. Jeg synger hjulene på bussen, og jeg viser fagterne samtidig. Børnene laver enkelte fagter sammen med mig. Da sangen er slut viser Hugo med fagter hvad vi så skal synge, og jeg siger; skal vi synge "Lille Peter Edderkop" Hugo lyser op, smiler og klapper i hænderne –og jeg begynder.

Klodsmajor

Alle sidder og holder vejret, der er helt stille. Det er en af drengenes tur. Han prøver flere forskellige men de sidder fast og tårnet vakler lidt. "Hu ha... det er lidt ustabil", siger jeg. "Hvad betyder ustabil"? spørger en af drengene. Vi taler om hvad ordet betyder og jeg kommer med et par eksempler på hvor man kunne bruge ordet. F.eks. hvis man klatrer i et træ og grenene er tynde. Vi taler om andre ord man kunne bruge. Drengene foreslår "usikker" og "rystende". Vi taler om hvad der sker når man står på en tynd gren. En af dem siger med alvorlig stemme, "så begynder grenene at svinge". De andre børn kigger opmærksom op på ham imens han fortæller om oplevelsen. Nogle dage efter sidder 2 af drengene og bygger med LEGO. Da vi skal til at pakke sammen siger en af dem: "Kan vi ikke godt gemme det?" Jeg fortæller at der er andre der skal bruge rummet. "Kan vi ikke bare flytte det?", spørger de. Det lykkedes af få bygninger over på et stykke pap uden at der

- Vi har gruppeforløb med et særligt fokus på sprog med de børn, som er endt i fokuseret og særlig pædagogisk indsats, samt med de børn som har udtalevanskeligheder.
- Vi samarbejder med talekonsulenter.

er noget der går i stykker. Da jeg løfter det, begynder det at vakle. Drengen kigger på mig og siger med et smil: "Det er lidt ustabil!".

Sussi slange

Jeg sidder med 4 piger på ca. 5 år. Vi øver Sussi-slanges lyd Ssssss og spiller fiskespil og øver remsen inden vi går i gang.

"Sssvømme, sssvømme, sssvømme rundt, sssvømning det er nemlig sssundt".

Olga siger: "jeg har fanget en fisk der har spist en stol!"

Jeg spørger: "Hvad rimer på sstol?"

Der kommer flere bud fra pigerne og jeg siger: "ja sssol rimer på sstol.

Vi siger remsen i kor og det er Thea's tur.

Jeg siger sammen med hende: "jeg har fanget en fisk der har spist?" Thea kan ikke se hvad det er og jeg spørger om hun skal have hjælp. Sam svarer hurtigt: "sejlskib".

Jeg spørger hvad der rimer på ssskib.

Sådan fortsætter vi til vi har fanget alle fisk.

Ugens ord.

Vi arbejder med et fælles "ugens ord" i hele børnehaven. Ugens ord er delt med forældre, så de også kan arbejde med.

Her et eksempel fra samling. Jeg spørger om der er nogen der ved hvad en årstid det er? Peter siger: "Jul?" Jeg svarer at "det er rigtigt der er noget der hedder jul, men jeg tænker på de 4 årstider, forår, sommer, efterår og vinter. Og nu har vi efterår". "Ja Jens, det er rigtigt der er nogen der holder efterårsferie"

Ved I hvad der sker med træerne og blomsterne når det er efterår?

Marie " bladene falder af"

Ja det er rigtigt bladene falder af

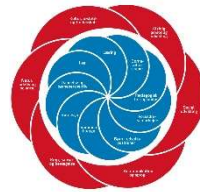
Er der nogen der ved hvad farve de har, inden de falder af

Peter " de er brune"

Ja de bliver brune, kan de have andre farver

Der er ingen der svarer

Ved i hvad, nu går vi ud og tager sko og jakke på, så går vi ud og ser på bladene.

Krop, sanser og bevægelse

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse

SÅDAN GØR VI HOS OS

Styrker barnets kropsbevidsthed:

- Vi planlægger aktiviteter, der tager afsæt i det sansemotoriske – fx massage, at eksperimentere med koldt, varmt, vådt, tørt osv., at tegne sig selv etc.
- Vi opfordrer barnet til personlig hygiejne – fx at pudse næse, hyppig håndvask osv.
- Gennem forskellige aktiviteter sætter vi fokus på at lære barnet at benævne de forskellige kropsdele.
- Gennem fysiske aktiviteter styrker vi børnenes evne til regulering.

Fremmer barnets bevægelsesglæde:

- Vi skaber et læringsrum, hvor barnet har mulighed for at klatre, løbe, gynge, rutsje og tumle både ude og inde.
- Vi styrker børnenes rytmeopfattelse gennem sang/musik

Styrker barnets motoriske udvikling:

- Vi arbejder med ”prøv selv først” i f.eks. garderoben og ved måltiderne.
- Vi holder ”skildpaddetid”
- Vi har medarbejdere med efteruddannelse i motorik, som kan give vejledning der styrker det enkelte barns behov.

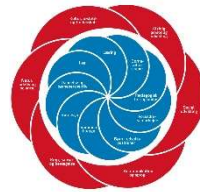
EKSEMPLER

Spise med gaffel

Jeg sidder ved siden af Villiam, som helst kun vil spise kartofler. Han bruger fingrene til at spise kartoflerne. ”Prøv om du kan spise med gafflen!”, siger jeg til ham. Jeg viser hvordan han kan skære sine kartofler over og bruge gafflen til at stikke i de mindre stykker. Jeg vender opmærksomheden mod et par andre børn ved bordet. Lidt senere ser jeg hvordan han forsigtigt med fingrene, tager et lille stykke kartoffel fra sin tallerken og sætter fast på sin gaffel og videre ind i munden.

Skildpaddetid.

Det er tid til skildpaddetid på stuen. I dag er det lidt svært for flere af børnene at finde ro, så jeg må bevæge mig rundt blandt børnene og ”putte” dem i deres tæppe eller finde en pude eller bamse som de kan ligge med. Efterhånden bliver det mere rolig på stuen. Vi lytter til en historie på iPad ’en, et par børn er faldet i søvn, men Mads er stadig noget urolig. Han har svært ved at holde kroppen i ro, så det er også svært for ”sidemanden” at finde ro. Jeg sætter mig på gulvet mellem Mads og hans sidemand. Mads lægger sit hoved på mit ben og jeg stryger ham over håret. Mads falder mere til ro. Da jeg på et tidspunkt har flyttet hånden, tager han fat i den og jeg fortsætter med at stryge ham i håret

Natur, udeliv og science

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Glæde ved naturen:

- Vi "studerer" den natur der på vores legeplads
- Vi tager ud i naturen på busture/gåture/cykelture, hvor vi giver børnene oplevelser i og med natur.
-

Kendskab og respekt:

- Gennem leg og aktiviteter giver vi børnene kendskab til natur og herunder til de 4 elementer; vand, jord, ild, luft.
- Vi benytter fagbøger/ i-pad mm.
- Vi viser selv respekt og glæde for naturen

EKSEMPLER

Bøgetræer

Tur til anlægget med 4 børn fra vuggestuen. Jeg ser at der er spiret mange bøgetræer op, sætter mig ned og viser dem til børnene. Jeg finder et frø, fortæller at det lille frø er spiret op fra jorden og kan blive til et stort bøgetræ, og peger på træet.

Jeg tager nogle spirede bøg op og giver dem til børnene, de er meget interesseret og plukker selv nogle flere og viser dem til mig og de andre børn.

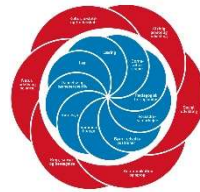
Vandleg

Jeg kommer ud på legepladsen og ser at 3 drenge er ved at grave et stort hul i sandet i sandkassen.

Der er meget vand på legepladsen efter, mange dages regn. En af drengene siger, kom vi skal fylde hullet med vand. Ja... siger de 2 andre og kigger op, vil du hjælpe os?. Det vil jeg gerne. Vi finder nogle spande og begynder at hente vand. Vi hjælper hinanden med at skovle vandet op i spandene, den ene af drengene løber frem og tilbage med vandet. Øv, det forsvinder bare igen, siger drengene og kigger ned i hullet. Vi taler om hvor det forsvinder hen.

Bee-bot

Jeg har taget Bee-Bot'en med til samling. Det er en plastik bi som kan programmeres til at

Nysgerrighed:

- At børnene får tid og rum til at undersøge, udforske og fordybe/koncentrere sig i naturen og til at bruge deres fantasi/kreativitet og derved drage egne erfaringer.
- Vi støtter børnene i at være undersøgende, stille spørgsmål og være nysgerrige.
- At vi, når vi færdes i naturen, lærer om årets gang, miljø, planter og dyr.
- At vi voksne er vigtige rollemodeller for børnene, at vi sætter ord på alt hvad vi oplever/ser i naturen og viser glæde ved at færdes i naturen.

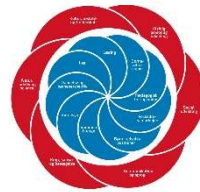

Legepladsen før dræningen blev forbedret.

køre frem, dreje, køre baglæns, ved hjælp af piletaster på ryggen. Under den gennemsigtige måtte den kører på, ligger der billeder af forskellige små fysiske aktiviteter som børnene kan vælge at lande på. Jeg lader en af de store piger starte. Hun har set og prøvet Bee-Bot'en før. Hun får valgt hvor hun gerne vil lande og klare selv at regne ud hvilke pile hun skal bruge for at lande på den aktivitet hun gerne vil. Da den lander, er med oppe og lave aktiviteten. Så er det en af de mindre drenges tur, her understøtter jeg hvad han gør på Bee-Bot'en ved at flytte Bee-Bot'en fysisk alt efter hvilke taster drengen bruger. På den måde skabes der et overblik over hvilken vej han har valgt den skal bevæge sig. Til sidst flyttes Bee-Bot'en igen hen til start, så drengen kan få lov at trykke "go". Bee-Bot'en bevæger sig herefter ad den indtastede rute, hen til den aktivitet der er valgt. Alle rejser sig igen og deltager i den lille aktivitet.

Et dødt dyr

Vi kører med bussen til Løvbakkerne og går tur i Dyrehaven. Vores tema denne gang er, at vi skal prøve at være stille, liste, lytte, lugte og kikke, så vi måske kan få dyrene at se. Vi øver os rigtig godt, men ser ingen dyr. Så går vi til "rådneplassen" hvor naturvejlederne har lagt et dødt dyr og vi studerer mider og forrådnelse.

Kultur, æstetik og fællesskab

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier

SÅDAN GØR VI HOS OS

Forskellige udtryksformer

- Vi giver børnene mulighed for at arbejde med forskellige materialer og farver som f.eks. modellervoks, trylledøj, maling, papmache og iPad.
- Vi benytter teater og dukketeater i det pædagogiske arbejde
- Vi kører/går til forskellige udstillinger som - Silkeborg bad, Elia, De symmetriske haver, Skovsnogen i Skarrild, Planetstien, Vestskoven i Bording m.m.
- Vi deltager i forskellige kulturelle arrangementer som: "Små synger sammen", Landsskuet i Herning, Karneval i Ikast m. m.
- Vi synger forskellige børnesange og leger med rim og remser.

Traditioner og højtider

- Vi arbejder med traditioner og højtider. F.eks. Julekrybbespil i Bording kirke og temaugle om høst.
- Børnenes fødselsdag fejres og flaget hejses.

Kendskab og respekt

- I mødet med andre kulturer taler vi med børnene om forskelligheder,

EKSEMPLER

Vi synger i kirken

Med forældre, søskende osv som publikum. Børnene har glædet sig.

Vi sidder nu i flok på kirkegulvet og kan se alle vores gæster tager plads i kirken.

Sofus, Vivi og flere af de yngre børn holder sig tæt til mig. Kigger med jævne mellemrum på mit ansigt som om de vil spørge "er alt ok?" Peter og Katrine sidder og leger og pjatter. De har prøvet det hele før.

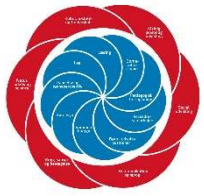
Da Sofus ser mor og bedstemor begynder han at græde og rejser sig op. Jeg får kontakt med mor, og signalerer at han kommer hen til hende. Han følger herefter begivenhederne fra mors skød.

Nu skal vi op og stå og synge. Kirken der har summet af liv, bliver nu stille, i hvert fald fra tilskuerne.

Vi synger "I østen stiger solen op" Peter synger med. Katrine fjoller stadig lidt rundt. Vivi holder hårdt fast i min hånd. Hun kan se far der sidder på bænken, men bliver ved mig. Da vi kommer til "Bondemanden han har altid travlt" er alle børn med.

Tunnel kunst

Jeg var taget på skolen med en gruppe børn. Her mødtes vi med børnene fra 4 årgang. Hvert børnehavebarn får en makker fra 4.

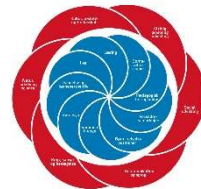
klasse som de skal male et betondyr sammen med.

Anne er en lidt stille og forsigtig pige. Da jeg går over til hende og spørger hvad hun laver, lyser hun op. "Vi maler" siger hun og smiler. "Se - vi har også kommet glimmer på" siger hun. "Hvor er det flot" siger jeg. "Det bliver godt når den komme op og hænge nede i tunnellen!". "Ja!" siger Anne og smiler.

Hjemmebesøg ved fødselsdag.

Jeg snakker lige med Louis 4 år om, hvad på bordet han kan og ikke kan spise, da han er muslim. Andre børn spørger, hvorfor Louis ikke må spise frikadellerne. Vi får en snak om, at det er forskelligt hvad man spiser i forskellige lande. Louis kommer fra Syrien og der spiser man ikke grise og frikadeller er lavet af grise forklarer jeg.

[Link 3](#)

BØRN I UDSATTE POSITIONER

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så deres trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Børn har forskellige forudsætninger.

Børn i udsatte positioner defineres som alle de børn, der har behov for en særlig tilrettelagt pædagogisk indsats for at udvikle deres kompetencer. Enten over kortere eller længere tid. Børn i udsatte positioner vil af og til, have behov for mindre og mere afgrænsede fællesskaber, men bør som udgangspunkt ikke udskilles fra resten af gruppen. Det pædagogiske personale skal sætte fokus på, hvilke metoder, aktiviteter med videre, der er velegnede til at inkludere alle børn.

Det enkelte barns deltagelse kan vægte højere end aktivitetens indhold/udkomme. Personaleresurserne prioriteres periodisk til fordel for børn i udsatte positioner. Fællesskabet prioriteres til fordel for individuel læring.

I vores tilrettelæggelse tager vi hensyn til både det enkelte barn og til fællesskabet. Resursepædagogen inddrages i arbejdet. Vi skaber en fast og tydelig dagligdags struktur.

Der udarbejdes udviklingsplaner for børn i udsatte positioner. Dette foregår i tæt

EKSEMPLER

Opfølgingsmøde

Ved mødet deltager forældre, psykolog, talekonsulent, vores resursepædagog samt pædagog og leder fra Bording Børneby. Blandt de tiltag der aftales på dette møde, er at der skal udarbejdes en Pædagogisk Psykologisk vurdering og gennemføres en sprogtest. Under samtalen fortæller forældrene om deres usikkerhed med hensyn til skolestart – udsættelse eller ej. Vi aftaler at skolen er med til næste møde.

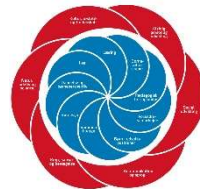
Særlige "regler"

Vi sidder ved bordet og skal til at spise. Der skal være helt ro, så de to børn der har dækket bord, kan sige "værsgo"! Da der næsten er helt ro, bliver Jakob urolig og begynder at sige høje lyde. Jeg siger at jeg godt ved det er svært at vente, men hvis han er helt stille, vil de sige værsgo. Jakob bliver ved med de høje lyde og jeg vælger at overhøre dem og siger til pigerne at de gerne må sige "Værsgo". En dreng rækker hurtigt ud efter fadet, men jeg stopper ham og siger: "Det er Jakob der skal starte i dag". Jakob tager fadet, - holder op med de høje lyde og vi begynder alle at spise.

Brug for lidt fred.

Søren er blevet ked af det/vred over noget legetøj han ikke kan lege med lige nu. Han smækker med døren og sætter sig på sit rum og er grædende. Jeg kender Søren rigtig godt og jeg ved han har brug for ro i 5-10 minutter inden han har brug for mig igen. Jeg sørger for ingen andre børn eller voksne forstyrrer Søren

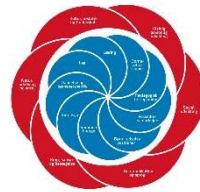
samarbejde med forældre og eventuelle andre faggrupper f.eks PPR.

imens. Efter nogle minutter er han klar til kram og dagen går videre.

[Link 4](#)

LIGE MULIGHEDER KAN
KRÆVE EN HESTESKO

SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Den daglige kontakt med forældrene handler om aftaler, beskeder og gerne en lille god historie fra dagligdagen. Dette er dog ikke altid muligt, men vi forsøger.

Vi undgår bevidst "længere og dybere" snakke i garderoben. Her inviterer vi altid til en snak i fred og ro og opfordre også forældrene til at tage initiativ til det.

Vi inviterer til besøg inden start, både i vuggestue og børnehave. Begge steder arbejder vi med at skabe en model med "tidlig tilknytning".

Efter opstart inviterer vi til en fast samtale. Her benytter vi bl.a. Hjernen og hjertets sprogvurdering og dialogredskab.

Vi samarbejder med forældre og eventuelle fagpersoner og skaber den indsats, der giver det enkelte barn de bedste mulige vilkår. Alle forældre indbydes til en "skole-samtale" forud for skolestart.

Når vi oplever et barn ikke trives optimalt, vil vi altid inddrage forældrene i vores overvejelser. Også i samarbejdet med øvrige fagpersoner, forsøger vi at skabe rum så forældrene oplever sig bidragende og værdifulde.

Vi er i løbende dialog med Bording skole om de gensidige forventninger i overgangen.

Her ud over har vi forældrearrangementer hen over året. Også hvor det er bestyrelsen der er omdrejningspunktet.

EKSEMPLER

På armen

Christian på 18 måneder vil ikke lege selv men vil sidde på arm hele tiden. Hvis de andre børn kommer tæt på ham, slår han ud og skriger. Jeg snakker med forældrene om hvordan det er der hjemme. Her er han også rigtig meget på arm og vi aftaler at vi – både hjemme og i vuggestuen – skal lade ham lege lidt på gulvet selv hver dag og at vi i vuggestuen også over at de andre børn også må være tæt på den voksne når han er på armen.

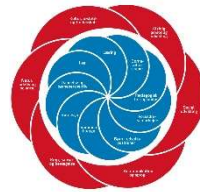
Forældresamtale.

Peters forældre er indbudt til samtale inden skolestart. Under samtalen bliver der talt om at Peter primært har legerelationer med de andre børn på egen stue. Vi taler frem og tilbage om, hvordan vi kan hjælpe Peter med at få flere jævnaldrende "dreng venner". Far fremhæver at de jo kan invitere nogle af dem med hjem på legeaftale. Jeg foreslå, at lave en legegruppe i børnehaven med deltagelse af Peter og 4/5 andre drenge.

Det er "S".... Ikke nemt

Kim har svært ved at udtale "S"-lyden. Kims forældre låner en "Sprogkuffert" med hjem. I kufferten er der f.eks spil og lege-ideer der omfatter brugen af "S"-lyden. Hver uge bliver indholdet skiftet til nye lege, måske sange eller...

[Link 5](#)

INDDRAGELSE AF LOKALMILJØET

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Vi inddrager lokalmiljøet på mange forskellige måder.

Vi samarbejder med Plejehjemmet om faste sang/lege besøg, Fastelavn og juletræ.

Vi holder både koncert og krybbespil i Bording Kirke.

Vi besøger naturen og legepladser i og omkring lokalmiljøet bl.a. på vores bus- gå- og cykelture.

Vi inviterer til benyttelse af legepladsen og tager gerne mod besøgende fra lokalområdet.

Bestyrelsen har tidligere taget initiativ til et projekt ” Bording Børneby binder byen sammen” der handlede om at skabe forældrefællesskaber der rakte ud over vores egen rammer.

Desuden samarbejder vi med seminarier, biblioteket m.fl. og er ofte deltagende i deres arrangementer.

EKSEMPLER

Hvad siger hesten?

Jeg er på cykeltur med 4 børn. Vi cykler hen til en gård hvor jeg ved der går heste på folden. Jeg spørger børnene; hvad siger hesten og Anders siger Prrrrr.... Og jeg siger JA og vi griner alle sammen.

Besøg på Kærmindeparken.

I dag er jeg med en gruppe børn til fællessang og dans med beboerne på Kærmindeparken. Da vi skal danse ”Først den ene vej...” må jeg lige have Freja i hånden og følge hende hen til en af beboerne. Da dansen starter, går det rigtig fint og der er store smil fra dem begge. Jeg danser selv med en anden beboer, lige ved siden af.

Da vi senere skal lege med faldskærmen, går Freja direkte hen og stiller sig ved siden af ham hun tidligere dansede med. Jeg smiler til hende og tager et par af de andre børn i hånden hen til faldskærmen.

Som tiden går, bliver børnene mere og mere trykke i aktiviteten og da vi skal spise, siger Freja til en af beboerne der bruger rollator: ”Sådan en gå-vogn har min lillesøster også! – Den er bare gul!”

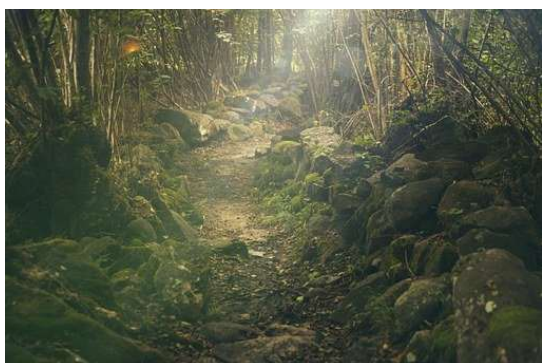
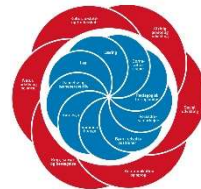
Tur til Vestskoven

Vi er en lille gruppe der går på eventyr i Vest skoven hvor der er træer, væltede træer, å og skovtrolde.

Villy spørger: ”Er skovtroldene store?”

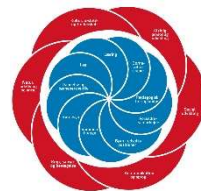
Jeg: ”Jeg ved det ikke, tror tit de gemmer sig, jeg har ikke set dem.

Vera: Spiser de børn?

Jeg: "Nej jeg tror de spiser ormesuppe.
Gruppen af børn: "addd.....ulækkert".
Viggo: "Hvor får de ormesuppen fra?"
Vera: "De graver ormene op".
Viggo: "Har de en gryde?"
Jeg: "Det ved jeg ikke, men vi kan se om vi kan
finde trolde eller ormesuppen".
Villy: "Jeg vil ikke smage det!"

[Link 6](#)

SAMMENHÆNG.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

I Bording Børneby har vi valgt at udvide dette punkt så det ikke kun handler om sammenhæng til børnehaveklassen. At skabe sammenhæng mellem familielivet, daginstitutionen og i de interne overgange der er mellem vuggestue/dagpleje og børnehave er også af stor betydning for barnets trivsel. Derfor er den del også beskrevet nedenstående.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Fra september 2020 deltager Bording Børneby i et udviklingsarbejde sammen med Sundhedsplejen. Her skal vi undersøge effekten af et overgangsskema der udfyldes for alle børn inden opstart i vuggestue og dagpleje. Her vil sundhedsplejen vurdere om børnene har brug for en generel indsats – en fokuseret indsats eller en særlig indsats. Samme opdeling som vi kender vi kender fra "tidlig og rettidig indsats" og fra sprogvurderingerne. Hvis barnet vurderes at skulle have en fokuseret eller særlig indsats, er det sundhedsplejens ansvar at etablerer samarbejdet med vuggestuen. Ellers er det forældrenes ansvar at videregive overgangsskemaet.

Vi arbejder ud fra tanker om "tidlig tilknytning" ved indskrivning i vuggestuen.

Vi ser på barnets hele dag. I dialog med forældre forsøger vi at sætte fokus på barnets samlede trivsel. Hvordan vi skaber den bedst mulige dag for barnet.

Vi har en handleplan for overgangen mellem vuggestue og børnehave, hvor vi forsøger at skabe en form for glidende overgang, så alt ikke er nyt fra den ene dag til den anden.

Dagplejepædagogen eller dagplejens resursepædagog indbyder vores resursepædagog m.fl. i samarbejdet med børn

EKSEMPLER

Klinik

Sundhedsplejen har klinik en gang om ugen i Bording Børneby. Det betyder både at sundhedsplejen bliver en synlig samarbejds mulighed for os og at kommende brugere af huset får et tidligt kendskab til en del af vores rammer og kultur.

Set i sammenhæng

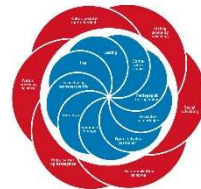
Sørens mor siger at de har et ønske om at Søren kun sover 1,5 time i vuggestuen, da han ikke kan sove derhjemme om aftenen. Jeg spørger ind til hvad tid de står op om morgenen? Hun siger at Søren sover til han vågner ved 8 tiden, for så længe hun ikke er på arbejde, kan han bare sove længe. Jeg spørger hvad tid de skal op når hun begynder at arbejde igen? Ja, så kommer han i Vuggestuen til kl. 7.00. Vi snakker om at de måske kan begynde lige så stille at ændre rytmen derhjemme om morgenen så han kommer tidligere op? Karen havde slet ikke tænkt på at se Sørens rytme over hele døgnnet, og vi aftaler at det er det første vi prøver.

Legebesøg

I dag er jeg med Maj på besøg legebesøg på Planeten. Maj går i vuggestuen men skal starte i Børnehaven om 14 dage.

Hvor skal vi sove

Jeg tager Jacob i hånden og følger ham ned i rummet hvor 3 børn fra børnehaven også skal

og familier hvor der er særlige forhold omkring børnehavestart der skal tages højde for. Det betyder i praksis at vi deltager i samtaler i hjemmet/dagplejen inden børnehavestart.

I Bording Børneby bliver børnene – i deres sidste børnehavestart – Astronauter. Her samles de kommende skolebørn fast en gang om ugen i perioden fra september og frem til skolestart. Her arbejdes der med "skolekompetencer" bredt forstået. Det handler primært om de sociale kompetencer og den personlige udvikling. Kunne lede og lede sig lede, kunne vente på tur, modtage kollektiv besked. Desuden er der fokus på opmærksomhed og koncentration. Vi samarbejder med forældre og eventuelle fagpersoner og skaber den indsats, der giver det enkelte barn de bedste mulige vilkår også for en kommende skolestart. Det betyder også, at der ved statusmøder/K-møder mm inviteres repræsentanter fra Bording Skole med til møderne i året forud for skolestarten.

Alle forældre indbydes til en "skole-samtale" om efteråret og alle børn får en faglig overlevering.

Hvor der er andre faggrupper involveret, eller hvor det ellers "giver mening", laves et udvidet møde med forældre og fagpersoner.

Vi er i løbende dialog med Bording skole om de gensidige forventninger i overgangene og hvad der kan være af udfordringer og muligheder i børnegruppen.

sove. "Det er her du skal sove når du starter i børnehaven om lidt". Siger jeg. "Og i dag skal vi prøve det sammen. Er du med på det?" Jacob, der stadig holder mig i hånden kigger op på mig og siger "Ja". Vi siger "Hej" til de 3 børn fra børnehaven og jeg putter Jacob og sætter mig ved siden af ham. Jacob falder i søvn lige så hurtigt som han plejer.

Hjemmebesøg

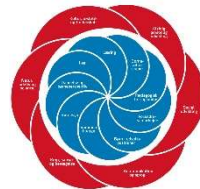
I forbindelse med Yrsa's overgang fra dagpleje til børnehavestart, blev børnehavens ressourcepædagog og jeg inviteret til et overleveringsmøde hjemme hos dagplejeren. Her deltog også Yrsa's mor, en talekonsulent, dagplejepædagogen, en pædagogisk vejleder og flere relevante personer. På mødet fortalte mor og dagplejer om Yrsa, og vi drøftede, hvordan vi i børnehaven kunne støtte Yrsa, både ift. hendes opstart men også i hendes generelle udvikling og trivsel. Ressourcepædagogen og jeg besøgte efterfølgende Yrsa hjemme hos dagplejeren inden børnehavestart.

Håndtryk

Mandag formiddag ankommer alle Astronauter (de kommende skolebørn) til skolen, hvor børnene tager overtøjet af og hænger det op på knagerne i gangen som de plejer.

Alle går i Solsalen og sætter sig i rundkreds. Her fortæller jeg hvad der skal ske i løbet af formiddagen.

I dag bliver børnene inddelt i 3 grupper og skal lave "fri for mobberi." I min gruppe læser jeg en historie, som vi taler om bagefter. Derefter leger vi legen "vi sender et håndtryk videre" En dreng skal tage en pige i hånden da vi danner rundkreds. Drengen tager hånden om på ryggen og vender sig væk. Pigen forsøger at tage hans hånd. Da jeg fortæller hvorfor det er vigtigt at vi holder hinanden i hånden, accepterer drengen det.

DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelse af børnemiljøet skal inddrages.

SÅDAN GØR VI HOS OS

I Bording Børneby har vi nogle herlige fysiske rammer. Vi færdes i nogle smukke æstetiske rammer som vi dagligt glædes over. Her arbejder vi på at supplere dette udtryk med noget der "lugter mere af børn". Det vil sige udstillinger af børnenes "værker og virksomhed" gennem f.eks. montre, rammer osv. Som kan danne grundlag for bl.a. dialog mellem børn og forældre.

Vi indretter det fysiske børnemiljø efter de aktiviteter vi ønsker skal fremmes for den aktuelle børnegruppe og som danner mulighed for flow i aktiviteter og lege.

Adfærd i garderobe

Skema til handling

Når I har besluttet jeres næste skridt, kan I udfylde skemaet så I har en fælles plan.

Udarbejdet af: ___ Team vest ___ Dato: ___ 1/2-2020 ___

Indhold

Hvad vil vi arbejde med?

Lærplanstema: Afsiddig personlig udvikling ang. dannelse og børneperspektiv. I samarbejde n forældre.

Mål

Hvad vil vi gerne opnå?

Ro i garderoben, så forældre kan aflevere og afhente børn i rolige omgivelser.

Det psykiske børnemiljø forsøger vi at skabe ved at være anerkendende i tilgangen og være bevidst om betydningen af en god kommunikation.

EKSEMPLER

Plantekasser.

Jeg bygger plantekasser sammen med børnene på stuen. De skal stå ude foran stuen. Jeg sætter dem skiftevis til at måle op, save og hamre. To piger Alma og Frida og en dreng Victor hjælpes med at save. En holder brættet, én saver og én sidder på bordet oven på brættet. Jeg spørger om de glæder sig til at se de færdige kasser. Victor siger: "ja – for vi bygger vores egen plantekasse!" Alma: "De bliver flotte!" Frida siger "jeg glæder mig til at plante og vise det til min mor og far!"

Garderoben.

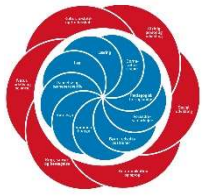
Vi kan se, at en del børn og forældre syntes det er svært at være i garderobearealet om morgenen. Der meget uro og en del støj. Vi beslutter at sætte fokus på det og på teammødet udfylder vi et "Skema til handling" ud fra den problemstilling.

Når vi er sammen.

Vi er seks børn og en voksen der spiser i værkstedet.

Børnene snakker i munden på hinanden. Jeg peger på billedet på vægen. Og gennem går tekst og billeder.

Børnene taler lavmeldt igen. På et tidspunkt siger en af drengene. "Du smiler grimt" til en af pigerne. Jeg lægger hånden på hans skulder, peger på billedet og siger. Det er vigtigt at følge regler for den gode måde at være sammen på. Hvis man kun har grimt at sige skal man tie stille. Man kan sige du er sød, siger en anden dreng. Børnene begynder at give eksempler på pæne ting man kan sige til

Vi er bevidste om at vi er rollemodeller og at vi er afgørende for den kultur der skabes i institutionen.

Det betyder at børn og forældre skal føle sig mødt og set af nærværende voksne.

Dette er selvfølgelig også gældende for alle andre der kommer i vores hus.

Et af de redskaber vi bruger i vores pædagogiske udvikling, er kortlægningen i Potentiale Profilen (PP). På den baggrund har vi sat fokus på området "Klare værdier og regler".

Vi tror at vi, ved at udvikle dette område, kan give en endnu bedre dagligdag i Bording Børneby. Også i forhold til det psykiske børnemiljø.

hinanden. Og vi får en snak om at være en god kammerat.

Søren er blevet ked af det/vred over noget legetøj han ikke kan lege med lige nu. Han smækker med døren og sætter sig på sit rum og er grædende. Jeg kender Søren rigtig godt og jeg ved han har brug for ro i 5-10 minutter inden han har brug for mig igen. Jeg sørger for ingen andre børn eller voksne forstyrrer Søren imens. Efter nogle minutter er han klar til kram og dagen går videre.